

Predsednik Hindenburg postal diktator Nemčije

Razpustil je parlament in razpisal nove volitve. Centristi odklonili podporo novi vladi. Junkerji aktivni v agitaciji za vzpostavitev monarhije. Socialni demokrati in republikanci se pripravljajo na boj.

Berlin, 4. jun. — Predsednik von Hindenburg je postal aktualni diktator nemške republike, ko je podpisal naredbi, s katero je razpustil parlament. Naredba stopi v veljavo danes opoldne. Franz von Papen, novi kancelar, je naprosil parlament in razpiše nove volitve potem, ko je vodja katoliškega centra duhovnik Kaas izjavil, da ne bo podpiral njegove vlade. Brez podpore te politične stranke bi nova vlada ne mogla dobiti zaupnice v parlamentu. Da se izogne padcu, je kancelar apeliral na Hindenburga, naj razpusti parlament.

Predsednik ni prekoračil svoje oblasti, ko je izdal naredbi o razpustitvi parlamenta. Weimarska ustava mu daje pravico, da lahko to stori tudi v slučaju opozicije kancelarja in njegovega kabineta. V tem oziru je predsednikova moč absolutna in večja kot bivšega kaiserja, ki je moral dobiti podporo pri bundesratu za tako proceduro.

Von Papen je dejal, da se je politična situacija popolnoma spremenila v zadnjih tednih, zato so nove volitve, pri katerih bo ljudstvo lahko izreklo svoje želje, potrebne.

Razpust parlamenta bo nedvomno izzval politično bitko. Izgleda, da bodo fašisti in njihovi zavezniki v nacionalističnem taboru napeli vse sile, da porazijo socialne demokrate in druge pristaje republike. Že sedaj tipični junkerji, ki so izginili iz Berlina po revoluciji, posejajo vladne urade in paradiro po ulicah. Govorice se celo širijo o vzpostavitvi monarhije in vrnitvi bivšega kaiserja. Monarhistična propaganda, ki jo širijo nazadnjaški elementi, je dobila močan zamah.

Zagovorniki republike se zavajajo preteče nevarnosti. Zato prireajo shode širom Nemčije, na katerih pozivajo narod na boj proti reakciji. Komunisti so tudi alarmirani ter pravijo, da bodo oklicali generalni štrajk, da tako preprečijo nakane nazadnjaških elementov. Politični krogi pričakujejo, da bo predsednik določil nove volitve na 10. julija. Fašisti so zadovoljni z razvojem politične situacije. Hitlerjev pribojnik Hermann Goering je na shodu v Guestrou dejal, da bodo fašistične "sunkovne čete" spet stopile v akcijo. Novi minister obrambe general von Schleicher jim je baje obljubil, da bo prekladal naredbi, s katero je prejšnja vlada razpustila fašistično armado.

Francija dobila novo vlado. Pariz, 4. jun. — Edouard Herriot, vodja socialnih radikalov, ki so izšli kot najmočnejša politična stranka iz zadnje volilne bitke, je včeraj sestavil novo vlado. Skoro vse ministrske pozicije so dobili člani njegove stranke. Herriot je prevzel mestni ministrskega predsednika in zunanjega ministra. Novi vojni minister je postal Joseph Paul-Boncour.

Politični eksperti pravijo, da se nova vlada ne bo dolgo vzdržala na krmilu, ker so socialisti odklonili podporo in radi tega ne bo imela absolutne večine v poslanski zbornici.

Zarota proti življenju Italijanskega diktatorja odkrita. Rim, 6. jun. — Policija je včeraj aretirala Angela Spadolletta, ko je postal v bližini Benke palače, kjer se nahajajo uradi diktatorja Mussolinija. Našla je pri njemu dve

VOJNI VETERANI USTAVILI POTNIŠKI VLAK

Okupirali so koledvor pennsylvanske železnice v Clevelandu in pregnali železničarje z dela

Cleveland, O., 4. jun. — Nad dvesto bivših vojakov, ki so na poti v Washington, kjer bodo zahtevali takojšnjo izplačitev bonusa, je danes zjutraj ustavilo potniški vlak pennsylvanske železnice, ki je vozil proti Pittsburghu. Od uradnikov so zahtevali prosto vožnjo.

Uradniki, ki so prej pridržali tri tovorne vlake, ko so veterani okupirali kolodvor ob Kinsman cesti, so apelirali nanje, naj se umaknejo in dovolijo, da vlak, ki je vozil tudi pošto, nadaljuje svojo pot.

Po daljšem prekanju so veterani, ki so prispeli sem iz Detroita in Toleda, izpustili vlak, obenem pa izjavili, da bodo zadržali vse druge vlake, ako jim uradniki ne bodo dovolili proste vožnje.

Cleveland, O., 4. jun. — Po večurnem čakanju na tovrni vlak, ki naj bi jih odpeljal proti Pittsburghu, je več sto bivših vojakov zasedlo kolodvor pennsylvanske železnice. Izjavili so, da bodo ustavili vse aktivnosti, dokler uradniki ne ugodijo njihovim zahtevam.

Krog dvatisoč veteranov se je utaborilo ob železniški progi in prisililo železničarje na pustitev dela. Uradniki so jim prej obljubili prosto vožnjo na tovrnem vlaku, toda ker vlaka ni bilo, so veterani zasedli kolodvor.

Krog petsto bivših vojakov se je napotilo včeraj iz Cincinnatija proti Washingtonu. Tej skupini se bodo pridružile druge grupe iz raznih mest države Ohio. Bivši vojak običajno postavlja svoja šotorišča ob železniških progah, preživljajo se pa z živili, ki jih dobe pri trgovcih.

Strelna udarila v grupo sportnikov; eden ubit. Belgrad, 4. jun. — Tekom nogometne igre je strelna včeraj udarila v grupo igralcev in pri tem je bil eden ubit, neki drugi pa teko ranjen.

8. redna konvencija S. S. P. Z.

Prijatelji organizaciji obilo uspeha

Danes se prične v Pittsburghu, Pa., osma redna konvencija Slovenske avbodomiselne podpore zveze. Ta bratska organizacija je po svojem ustroju in principih med onimi, ki so najbližje naši jednati. Velik odstotek članov SNP je včlanjenih v tej organizaciji. Zadnjo soboto je obiskala naš urad in naše uradništvo več delegatov na poti z zapada na konvencijo; ti delegatje so tudi naši člani.

Osma redna konvencija SSPZ bratsko pozdravljamo in želimo zborovalcem obilo uspeha in napredka. Iskreno želimo, da si SSPZ postavi trden jez proti vsem neprilicam, ki v teh kritičnih momentih butajo ob naše delavške podpore organizacije in preiskujejo naše moči in zmoglosti; želimo, da se SSPZ še bolj približa naši jednati, da koraka z nami sporedno, dokler ne pride neizogibni čas, ko bomo morali vsi slovenski delavci v Ameriki, ki enako mislimo in čutimo, strniti svoje sile v eno samo telo, da si zasigurno obstoj.

Izgredi brezposelnih v Los Angelesu

Več ljudi ranjenih, ko so lažni delavci navallili na postajo pomožne akcije

Los Angeles, Cal., 4. jun. — Sedem oseb, med temi dva policaja, so bili ranjeni, ko je velika skupina lažnih moških in žensk vdrla v urad okrajne dobrotvorne organizacije. Tam so razbili stole, mize in drugo pohištvo.

Več kot sto policajev je bilo pozvanih v akcijo in sledila je bitka med njimi in brezposelnimi delavci, ki so zahtevali živila. Policija pravi, da so izgredi posledica komunistične agitacije. Basil Bell, komunistični voditelj, je bil aretiran. Policija pravi, da je on odgovoren za številne demonstracije brezposelnih, ki so bile uprizorjene v zadnjih tednih.

Vse urade pomožne akcije je policija zastražila, ko je bila informirana, da komunisti pripravljajo nove navale.

NAPETOST MED OBRAVNAVO PROTI MAZAČU

Državni pravdnik zagrožil pričam "doktorja" Tiltona, da nastopi proti njim zaradi krive prisega

Chicago. — Obravnava proti "doktorju" Lesterju Tiltonu, tesarju iz Iowe, zaradi kršenja zdravstvenih zakonov in izvajanja denarja s sleparskimi pretezami, je bila zadnje dni zelo burna. Pomožni državni pravdnik Bellows in odvetnik Irwin Walker, ki zagovarja Tiltona in njegova dva partnerja, sta bila v neprestanem konfliktu. Sodnik Desort je moral večkrat ustaviti proces in miriti razburjene odvetnike.

Bellows je odprto nastopil proti Tiltonu in drugim Tiltonovim pričam in jim zagrožil, da jih bo držal zaradi krive prisage. Ko je zagovornik Walker arditno protestiral, je Bellows zagrožil še njemu, da ga obtoži pred odvetniško zbornico, ker zagovarja očitno sleparstvo.

Zadnji petek je pričala v prid Tiltonu 54-letna žena Bertha Radden iz Sabule, Iowa. Povedala je porotnikom, da je dr. Housingfeldt v Clintonu, Iowa, diagnosticiral njeno bolezen za raka, nato pa je šla k "specialistu" Tiltonu po njegovo "čudežno črno zdravilo," ki jo je ozdravilo. Nekaj minut kasneje je državni pravdnik sporočil, da je dr. Housingfeldt pravkar izjavil po telefonu, da ni nikdar videl dotične ženske. Tedaj je zavržalo med advokatom, izmenjane so bile ostre besede in sodnik je pretrgal obravnavo.

Zagovornik je naznanil, da ima še štirideset prič, katerim je "dr." Tilton pomagal s svojim "čudežnim zdravilom." Bellows je pa odločno protestiral proti zaščitanju teh prič, kajti "vse Tiltonove priče so doslej pokazale, da ni nobena trpela na raku in vse po krivem prisegle."

Po pričanju predstojnice feličanskega samostana, v katerem je imel mazač Tilton svojo "kliniko" proti raku malo več kot leto dni, je "klinika" prinesla samostanu nekaj čez \$19,000; od te vsote je vodstvo samostana plačalo Tiltonu okrog \$5,000.

Lestvica novih zveznih davkov

Novi davčni zakon prinese federalni vladi eno milijardo in 119 milijonov dolarjev

Washington, D. C. — Novi davčni zakon, ki je bil sprejet zadnji teden v kongresu in s katerim je izravnani vladni proračun ali budget, prinese vladi \$1.119.000.000 dohodkov v prihodnjem fiskalnem letu. Val davki so avilani.

Razlika med prejšnjim in novim davkom na dohodek je sledeča: od prvih \$4000 letnih dohodkov prej poldrugi odstotek, zdaj 4%; od \$4000 do \$8000 dohodkov prej 3%, zdaj 8%; od vsot nad \$8000 narašča davek stopnjama, dokler ne doseže 55 odstotkov od dohodkov nad \$1.000.000. — Odbitki: samec si je prej lahko odbil \$1500, zdaj sme je \$1000; oženjen si je prej odbil \$3500, zdaj sme \$2500. Odbitek za otroke ostane po starem \$400. — Splošni odbitek 25% od skupne vsote obdavčljivega dohodka odpade po novem zakonu.

Dohodninski davek korporacij je porastel od 12% na 13% in tri četrtine odstotka ter na 14 in pol odstotka od višjih vsot.

Dedninski davek: začenja se pri dedščinah \$10.000 s enim odstotkom in narašča do 45% od dedščin, ki presegajo deset milijonov dolarjev.

Novi zakon nalaga davek tudi na darila ali prispevke, in sicer 1% od \$10.000 ter narašča do 33 in pol odstotka na vsote čez 10 milijonov dolarjev. Tega davka od 1926 ni bilo.

Carinske postavke: pol centa na galono uvoznega olja; \$2 na tono uvoznega premoga; 4 cente na funt uvoznega bakra in \$3 na 1000 kubičnih čevljev uvoznega lesa.

Davki na manufakturno blago: lubrikantno olje 4c gal.; hmelj 15c gal.; maltni sirup 3c funt; grozdni koncentrat 20c gal.; toaletne preparacije 10%; (soba paste, milo etc. 5%); kuhovina 10%; zlatnina 10% avtomobil 3%, truki 2% in posamezni deli 2%; pnevmatike 2 in četrt odst.; notranje tube 4c funt; radioparati in fonograf 5%; sportno blago in kamere 5%; mehanski refrigeratorji 5%; usgalice, lesene 2c od 1000, papirnat pol centa od 1000; strelna orožja in naboji 10%; sladkarije 2%; žvečilni gumij 2%; sladke pijače (mnogo postavk od 2c do 6c); gasolin 1c na gal. in plača refiner; električni tok 3% in plača odjemalcev.

Razni drugi davki: telefon 10c na govor od 50c do \$1. 15c na govor, ki stane od \$1 do \$2 in 20c na govor čez \$2. — Telegrami, 5c od vseh brzojav. — Kabel in radiogram, 10c od vseh pošilk. — Naročeni brzojav 5%. — Vstopnina, 10% na vse vstopnice, ki stanejo čez 41c. — Olje, ki teče po cevih linijah, 4%. — Colni in jadrnice od \$10 do \$200 licenca.

Zvišana poština: 3c od unče za navadna pisma. Razni poviki za poštino drugega in tretjega razreda.

Novi kolki: 10c kolek na vsak bond in delnic za \$100 tiskane vrednosti. Za prenos lastništva bondov in delnic 4c.

Zakon za starostno pokojnino ustaven

Denver, Colo. — Distriktni sodnik E. V. Holland je potrdil državni zakon za starostno pokojnino za ustavnega. Zakon je bil prvotno sprejet v legislaturi l. 1927 in je dovoljeval posameznim okrajem plačevanje starostne pokojnine, ako se volilci izrečejo za to.

Zakon je bil lansko leto amendiran in je plačevanje pokojnine \$1 na dan prislino za vse okraje. Do pokojnine so upravičene revne osebe, ki žive 15 let v okraju in so stare 65 ali več let. Zakon so kontestirali okrajni komisarji, ki pravijo, da je preveliko breme za davkoplačevalce. Proti Hollandovem edloku

DEPRESIJA JE OPLAZILA TUDI FORDA

Lansko leto je izgubil 53 milijonov. Družba ima še vedno močno rezervno

Boston, Mass. — Ford Motor kompanija je lansko leto napravila 53 milijonov deficita, kot je razvidno iz letnega računa, ki je bil predložen davčnemu komisarju te države. Deficit je nastal največ vlad novega modela, katerega je postavil na trg to spomlad.

Vendar pa Fordu še ne bo treba proračunati centov za gasolin, ker je njegova blagajna še vedno najmočnejša od vseh milijardskih korporacij. Rezerva Fordove družbe znaša \$655.302.247. Od te vsote je v gotovini \$372.483.105, kot je razvidno iz objavljenega računa.

Leta 1929 in 1930 je Ford imel več sreče. 1930. je kljub krizi naredil \$44.400.323 profita, 1929 pa \$81.707.361.

V zadnjih osemih letih, od 1924 do 1931, je imel Ford pet "rejenih" in tri "suha" leta. Skupni deficit treh let — 1927, 1928 in 1931 — znaša krog 188 milijonov. Profita pa je naredil v petih letih — 1924, 1925, 1926, 1929 in 1930 — okrog 431 milijonov. Z odštetijem deficita je v zadnjih osemih letih napravil v blagajno nad četrto milijardo — okrog 263 milijonov.

Krise Ford in njegova družina torej še ne pozna, niti njegova družba. Posnajo jo pa njegovi delavci, za katere se on le mimogrede zanima, in sicer ne kot za človeška bitja, ampak kot za mehanične robote, ki naj služijo strojem.

Velik veliki blagajni njegove družbe, katero lastuje on in njegova družina stodoletno, ni za podpiranje brezposelnih v Detroitu. Henry Ford nikdar niso spaval v mestni sklad niti njegova družba; razmeroma malo vsoto je lansko leto dal le njegovi sin Edsel.

Ker se sedež njegove družbe nahaja v Dearbornu, mesto Detroit ne dobiva nikakih davkov od nje, da bi živi večina njegovih delavcev v Detroitu. Od vseh brezposelnih delavcev na pomočni listi lansko leto, ko je mesto organiziralo večjo pomočno akcijo, pa je bilo 85% Fordovih delavcev.

Številna žriva potresa

Nad štiri sto oseb ubitih in ranjenih. Največje škodo je napravil v federalnem distriktu

Mexico City, 4. jun. — Močni potresni sunki, ki so trajali petnajst minut, so zmajali to mesto in druga včeraj zjutraj. Poročila niso popolna, vendar so dajo, da je potres ubil in ranil najmanj 400 ljudi. Šestnajst oseb je izgubilo življenje v državni Jalisco, ki meji na federalni distrikt.

Med prebivalstvom glavnega mesta je nastala silna panika. Ljudje so napol običeni bežali iz hiš na ceste, kjer so se sputili na kolena in molili. Potres so spremljali močni deževni nalivi in premočili ljudi.

Vse vasi in mesta v federalnem distriktu poročajo o veliki škodi, ki jo je napravil potres. Veliko število poslopj je razdejanih.

Poročila iz Colima se glase, da je potres razdelal mesto Oaxaca. Potres je zmajal vse obrežje na Pacifiku, od rta Corriento do Point Angela. Ure v cerkvenih stolpih in druge v Mexico Cityju so se ustavile, ko je prišel prvi sunek ob 4:40 zjutraj. Mnogo hiš v delavskih distriktih kakor tudi v glavnem delu mesta je potres podrl.

bodo vzeli priziv na državno vrhovno sodišče.

Zaroka naše bodoče vojne. (Narisan Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASNIK IN LASTNIKA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Headquarters at Zdravstveno drvarstvo (Ivan Činčaga) in Koroška 24-26, tel. 22-23, 22-24, 22-25, 22-26, 22-27, 22-28, 22-29, 22-30, 22-31, 22-32, 22-33, 22-34, 22-35, 22-36, 22-37, 22-38, 22-39, 22-40, 22-41, 22-42, 22-43, 22-44, 22-45, 22-46, 22-47, 22-48, 22-49, 22-50, 22-51, 22-52, 22-53, 22-54, 22-55, 22-56, 22-57, 22-58, 22-59, 22-60, 22-61, 22-62, 22-63, 22-64, 22-65, 22-66, 22-67, 22-68, 22-69, 22-70, 22-71, 22-72, 22-73, 22-74, 22-75, 22-76, 22-77, 22-78, 22-79, 22-80, 22-81, 22-82, 22-83, 22-84, 22-85, 22-86, 22-87, 22-88, 22-89, 22-90, 22-91, 22-92, 22-93, 22-94, 22-95, 22-96, 22-97, 22-98, 22-99, 22-100

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$1.00 per year, Chicago and Europe \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Consent given by the publisher, not to be used.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Member of the United States Press

Glasovi iz nagelbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Naš prvi piknik

Barberton, Ohio. — Naše pevsko društvo "Javornik" bo praznovalo petletnico svojih aktivnosti prihodnji november. Ker do sedaj nismo imeli še nobenega javnega piknika, zato smo sklenili, da priredimo velik piknik dne 19. junija na dobro znani Petričevi farmi blizu Sermána. Za to je bil izbrani dan, ker imamo vsi dobro prebrskano.

Uljudno vabimo rojake iz Barbertona in okolice, da nas obiščejo na omenjeni dan. Mi člani Javornika se povsod odzovemo, kamur smo povabljeni. Zato tudi mi pričakujemo odziva od strank kot nepristransko pevsko društvo. Slišali boste prvič precej težko skladbo, in sicer delavsko himno "Slava delu" in še več drugih lepih skladb imamo na programu. Prepričani smo, da ne bo nikomur žal, kdor se bo udeležil našega piknika.

Komur ni naš pikniški prostor znan, naj vzame Serman ceto do airpota. Ko pride do airpota, naj vzame cesto na levo ali južno od airpota in naj se vosi tako daleč, da bo videl malo zastavico na stranski cesti. Pri tej cesti naj potem zavije notri, ki ga pripelje naravnost na pikniški prostor. Rojaki ter prijatelji petja, upam, da se vsi vidimo v nedeljo dne 19. junija na prijazni Petričevi farmi.

Joseph Gabrowski, tajnik.

Politika je delavstvu potrebna

Cleveland, O. — Zadnje dvajsetletje poteka v preteklih dveh in razočaranih, ne samo za posameznika, pač tudi za narodo kot celoto. Politika, za tem ekonomske spremembe sledijo ena drugi s tako naglico, da človek, ki nima daru pogleda v najbližjo bodočnost, se sploh ne zave in že se znajde v novem političnem ali ekonomskem vrtilcu, iz katerega si ne zna ali ne more pomagati. Če si pred par leti omenil posamezniku o bližnji se krizi, te je mnogi nagajal, da si "črno gledel", drugi zopet, da take reči spadajo v politiko, kar ni za delavce in zopet drugi, da človek, ki hoče delati, da si lahko nabavi dom, avtomobil in kdove še kake udobnosti in tudi za starost da si lahko preskrbi, "za slučaj izredne potrebe pa sem preskrbeljiv s dvema ali štirimi družicami."

Da, vse to je veljalo pred par leti, toda na dalost moramo ugotoviti, da to ne velja več.

Mnogi, ki se je pred par leti naslanjal na svoj zaslužek, imetje in podpora družstva, je še danes ob vse, in število teh živih kapitalizma raste z vsakim dnem, in kje je jamstvo, da bo čez pet let bolje? Kar se dogaja posamezniku, to tudi za večje in manjše skupine ne izostane. Naše pred kratkim cvetoče brateke podporne organizacije so nam bile v ponos in nanje smo do gotove točke stavili svojo bodočnost; tudi tukaj smo spoznali "samoprevaro."

Ako pregledamo liste suspendiranih, ertanih in pasivnih, ter rapidnost naraščanja istih, potem lahko izračunamo kdaj bo večina članstva ob up v samopomoč potom podpornih organizacij. Iz omenjenega sledi, da podporne organizacije so dobre in nam pomagajo le toliko časa, dokler si lahko sami pomagamo in da nam ne pomagajo več kot je nam možno "pomagati" organizaciji. Ker samopomoč potom podpornih organizacij ni trajna, strokovno organizacijska pomoč je mogoča le, ko je delavstvo zaposleno, a to smo zanemarili, nam ostane edino politična organizacija, organizacija, ki ne pozna razlike med politikom, narodnostjo in politjo.

Le ko bomo spoznali, da smo eden drugemu potrebni in ko bomo iztrebili nazore ločevanja grup po narodnosti, prepričanju in politji, le tedaj bo samopomoč uspešna.

Federacije raznih podp. organizacij, ki so se pojavile zadnjih par let, so se iskale potrebne, tembolj potrebna nam je sedaj federacija vseslovenskih in končno federacija vsedelavskih ali vseproletarskih organizacij. Ako bi se delavstvo prej zavedalo potrebe take organizacije, in isto formalno, smo gotovi, da milijoni dolarjev podpore, ki jih je federalna vlada nudila že itak prenapolnjenim institucijam bankirjev, ne bi prišle v roke tistih, pač pa bi se jih porabila za direktno pomoč stradalajočim delavskim družinam.

Da se je delavstvo tega počelo zavedati in da članstvo podpornih organizacij politike več tako ne odklanja, nam služijo zadnji dve seji društva "Mir" št. 142 SNPJ. Na aprilski seji je bil izvoljen odbor, ki je posetil sejo MDO in na majski seji je društvo na priporočilo zastopnika in predsednika društva "Vipavski raj," ki ga je društvo povabilo na sejo, sklenilo, da se povabi govornika MDO.

Take akcije so v sedanjih časih priporočljive že iz razloga, ker so naše društvene seje tako slabo obiskane (od 630 članov prihaja na sejo 30-40 članov), na drugi strani so potrebna izmenjavanja nazorov raznih organizacij. Torej se s tem doseže aktivnost na društvenem polju in deluje za sporazum med sekcijami ter vzbuja delavska zavest.

S tem se vabi članstvo društva "Mir" ter članstvo sosednjih društev SNPJ na udeležbo društvene seje, ki se vrši dne 16. junija v Slov. domu na Holmes ave.

Za pripravljajni odbor: J. M., M. S.

Izhod iz moreče situacije

Chicago. — Iz dnevnih poročil je razvidno, da sta te dni oba ilinoiska zvezna senatorja pletirala pred samim predsednikom v Beli hiši, da se takoj izreče za izdatno pomoč mestu Chicago, oziroma čikaškim pomočnim postajam, katere bodo sicer prisiljene v par dneh zapreti svoja vrata in ustaviti pomoč. Situacija je resna in pomoč najno potrebna. Washingtonska administracija se ne zmeni za zvezno pomoč, to je: se ni zmenila, temveč ji je še celo nasprotovala, češ: to bi bilo poniževalno, to bi bila dola. Države in mesta naj si sama pomagajo, sama naj rešujejo svoje zadeve!

Iz poročil je tudi razvidno, da je v Chicago nad 110.000 družin brezposelnih delavcev. Pa so se veljaki še pred par meseci bahali, da je brezposelnost v Chicagu neznatna. Treba pa je vedeti, da so tudi te številke bolj konservativne. Gotovo je, da je mnogo več družin prizadetih kot jih navaja poročilo.

Še pred kratkim so se na vse načine otepavali vsi zagovorniki in predstavitelji sedanjega gnilega sistema, da zvezni vladi se ni treba vmešavati v pomožne akcije, se ji ni treba brivati za milijone brezposelnih. Toda razmere so jih zadnje tedne prisilile, da so začeli odnehati in danes tudi sami govorijo o zvezni od pomoči. V Washington koraka "bonusna armada," sestojeca iz veteranov svetovne vojne. Ti bivši voljaki zahtevajo bonus, ki jim je bil obljubljen.

Delavske razmere so slabe povsod. Istradani so in raztrgani. Tako je v vseh ostalih mestih "najbogatejše dežele na svetu," v kateri je tudi največ gorja in največ stradanja. Ali pa bo sedanja situacija privedla delavske mase, da bodo obrnile hrbet starima političnima strankama in bodo vsi kot eden stopili na plan ter na volilni dan oddali svoje glasove svojim delavskim kandidatom? To je vprašanje, na katero morajo odgovoriti delavci sami. Ako bodo volili za tiste kandidate, ki se borijo za delavske pravice in interese, tedaj bodo pokazali, da so se končno vendarle otreli starih tradicij, zavajanj in fraz, da so se vendarle nekaj naučili iz sedanje moreče situacije. Toda delavci morajo biti na straži, kajti starogardisti, zvesti zastopniki sedanjega sistema, bodo kmalu prišli pred nje z novim opilem, z novimi zavajalnimi frazami, s katerimi bodo skušali pregovoriti volilce, da spet oddajo svoje glasovnice zastopnikom velikega kapitala.

Vaak treznomislec delavec lahko sprevidi, da je edina rešitev iz sedanje zmešnjave, brezdelja in stradanja le v tem, da postavi delavstvo svoje zastopnike v vse javne urade. — Poročevalec.

Subelj poje na Broadwayu

New York, N. Y. — Sporočam, da sem angažiran na "Broadwayu" v New Yorku za "Individualist Review." Predstave se začne 7. junija v Barbizon Plaza. Moje dejanje se imenuje "Subelj & Ljubljana," in sicer pojem skozi celo dejanje slovenske narodne pesmi v narodni noši. To bo prvič, da se bodo na Broadwayu v ameriški muzikalni komediji (opereti) izvajale naše pesmi.

Poleg nastopijo sami prominentni pevc in igralci kot primadona Mary McCoy, tenorist Girard, Woodmiller in "Time Detective" Sigmund Spaeth, znan publiki posebno skozi radio.

Skušnje so se že pričele. Zelo sem vesel, da bom mogel tako na široko popularizirati naše pesmi in obenem naš narod.

Iskrene pozdrave vsem!

Tone Subelj.

KAKO STOJO PRISELJENIŠKE KVOTE

Kako malo priseljeniških viz izdajajo konzuli, je najbolj razvidno iz zadnjega poročila državnega departmanta o stanju kvote do 31. marca 1932. Skupna kvota iz kvotnih držav znaša 153.831 na leto. Toliko kvotnih priseljenčev bi lahko prišlo v enem letu v Združene države. Ker smejo konzuli vsak mesec izdati deset odstotkov letne kvote, bi bili lahko izdali do konca marca še devet desetink vse kvote. Koliko pa so jih izdali? Le 9.628. Od teh je bilo 6.097 prednostnih kvotnih viz in 3.531 neprednostnih.

Iz tega je razvidno, da v tekočem fiskalnem letu niti desetina kvote ne bo izrpana.

Jugoslavija ima kvoto 645, ali konzuli so do konca marca izdali le 177 prednostnih in 31 neprednostnih kvotnih viz.

— FLIS.

Grupa delavcev v Detroitu v kazniških oblačilih oglaševanje v prilog Tomu Mooneyju.

Washington, D. C. — (FP) — John Dewey, predsednik Ljudske lobije, je poslal pismo vsem progresivnim senatorjem, v katerih jih urgira, naj ostanejo trije ali več članov njihove grupe v Washingtonu po končanem kongresnem zasedanju, da bodo lahko opozorili javnost na vsak korak administracije, ki bi bil naperjen proti pravicam ameriškega ljudstva. Dewey pravi, da Hoover soglaša z načrti velebnizma, ki hoče vzpostaviti nekakšno fašistično diktaturo v Združenih državah.

"Premišljena gonja v časopisju, ki reprezentira koncentrirane bogastvo in privilegirane interese," piše Dewey, "vam je dobro znana. Finančni in industrijski magnati, ki so poglavi deželo v krizo, hočejo z napadi na kongres odvrniti pozornost javnosti, da ne bi opazila napak, ki so jih napravili, in zvrniti krivdo na druge."

"Gonja," s katero hočejo ti interesi diskreditirati kongres, je prozorna. Njihov cilj je privojitev funkcij federalne zakonodaje, katere v smislu ustave spadajo kongresu. Oni bi radi videli, da bi administracija vzpostavila formo fašistične in posebne ilegalne kontrole nad vsemi vladnimi aktivnostmi. Oni menijo, da je sedaj, ko se dežela nahaja v težkem ekonomskem položaju, ko se širi brezposelnost, prišel ugoden moment za uveljavljanje njihovega načrta."

"Nedavna sugestija, da se prikljči spet v življenje svet narodne obrambe, ki je bil ustanovljen, ko so se Združene države pridružile zaveznikom v svetovni vojni, je značilna in nevarna. Prav tako je nevarna tudi sugestija glede formiranja koalicijske vlade, katero bi tvorili demokrati in republikanci. Ljudska lobija je že večkrat kritizirala nekatere kongresnike in senatorje, toda ti so vsaj odgovorni volilem za svoje akcije. Ako bo administracija dobila avtokratično oblast v mirnem času, bo lahko poljubno zatirala civilne pravice in ubila vsako opozicijo. V tem je velika nevarnost in progresivci v kongresu morajo napeti vse sile, da jo odvrnejo."

Svoboda in Kalifornija

Santa Rosa, Cal. — Radi nabiranja podpisov na peticije za jeseanske primarne volitve je bil aretiran komunistični organizator Thomas Bertino. Okrajni klerk pa mu je odklonil vložit peticije. In ker je vrhovno sodišče Kalifornije zavrnilo priziv komunistov proti postopanju okrajnega klerka, je s tem komunistična stranka postala nelegalna. Na preostaja jim nič drugega kot agitirati za nasilen preobrat, ker kot stranka ne morejo priti pred volilce.

36 železnice dobile vladno "dolo"

Washington. — Od 78 železnice, ki so vprašale za vladna posojila, je meddržavna trgovinska komisija odobrila posojila 36 železnicam v vsoti \$164.608.513. Ostale družbe še čakajo na odobritev. Denar bodo dobile od finančne rekonstrukcijske korporacije.

Ako bi bili brezposelni inkorporirani, bi se tudi dobili vladno dolo. Ker pa so le človeška bitja, jih vlada odbija od sebe, kapitalizem pa meče na smetišča.

Paul Gorgulev, ruski belgi gardist v Parizu, ki je ustrelil francoskega predsednika Doumerja z namenom — kakor je sam rekel — da konči vojno med Francijo in Sovjetsko unijo.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

— P. G. G.

Toplota in zemeljske notranjosti

Ali bomo doživeli dan, ko bo človeštvo nametu premoaga začelo uporabljati velikanse vi-re toplotne energije, ki se po naziranju znanstvenikov skrivajo v zemeljski notranjosti?

Tisti, ki se natančneje bavijo s tem vprašanjem, trdijo, da je ta dan bližji, nego si mislimo. Naraščajoča industrializacija našega časa, neprestana potreba po kurjavi za izdelovanje, obratovanje strojev bo pospešila ta razvoj.

Ze davno vemo, da so v zemeljski notranjosti tako ogromni toplotni viri, da presegaajo za mnogo milijonov krat vse energije, ki si jih človeštvo ustvarja s premogom in kurilnim oljem. Potresi, vulkani in podobni pojavi dopuščajo sklep, da je globoko pod zemeljsko površino žareče skalovje. En sam kubični kilometer taknega skalova, tudi če bi bilo znatno ohlajeno, bi lahko tekmoval s toploto, ki jo razvija 200 milijonov kosov žarečega premoga. Samo petina te ogromne toplotne množine bi zadostovala za razsvetljavo toliko pare, koliko bi je potrebovali za celoletni pogon turbin s kapaciteto 50 milijonov konjskih sil!

Z absolutno gotovostjo lahko trdimo, da bi zadeli že v globini 8 km na vročino kakšnih 180 stopinj Celzija. Pri tem bi bilo vse eno, kje bi izvirali ta rovi. Vprašanje je samo, da-li bi to zmogli z današnjimi tehničnimi pripomočki. Ze mnogokrat so se znanstveniki bavili z načrtom tega prodiranja v zemeljsko notranjost. Angličemu učenjaku Charlesu Parsonsu se je videla mogoča celo gradnja 18 km globokega rova.

Se bolj drzni so načrti britanskega inženirja Johna Hodgsona, ki je mnogo let proučeval te stvari kot rudarski inženir v Južni Afriki. Sam je tudi poskušal vrtati natančno izračunane rove in to z zadostnim uspehom. Hodgson predlaga dve vrsti rovo: prvi bi bili 8 km globoki, drugi 30 do 40. Slednje bi vrtali s pomočjo strojev, ki bi jih nadzirali z zemeljske površine; prve bi pa grebli ljudje

Vesti iz Jugoslavije

(Svireno poročila iz Jugoslavije.)

DROBNE VESTI

Ljubljana, 17. maja 1932.

Pokušen samomor.—Dne 13. maja se je s črnuškega mosta pognal neki neznan mladi fant v Savo. V bližnjem Stirnovem kopalšču so se že solnčili kopalci, ki so opazili samomorilca. Brž so skočili v Savo ter napravili tako zvano verigo ter so res ujeli že nezvestega obupanca. Na bregu so ga obudili ter pozvali reševalni voz, ki je odpeljal samomorilnega kandidata v bolnico. Tam se je zavedel ter izpovedal, da je 19-letni Stanislav Petrič iz Ravnika pri Hoterščici. Začetkom meseca se je spri doma s starši, pa je odšel zdoma iskat dela. Preomaj je Gorenjako in Stajersko, iskal dela tu in tam, nikjer ga ni dobil. Zadnja dva dni je bil brez sredstev, prišel je na črnuški most ter sklenil, da se utopi. Napisal je poslovitno pismo ter ga pustil na mostu ter se pogнал v vodo. V bolnici so ga rešili vsake nevarnosti ter ga nato poslali domov.

Nesreča v gozdu.— Iz Mirne poročajo o hudi nesreči, ki se je pripetila pri nakladanju drv. Posestnik Leopold Drvar iz Brezovice je šel po drva v Praprotnico. Pri nakladanju sta mu pomagali hčerki Pavla in Milka. Na kraju, kjer so nakladali, je ležal v meji težak hrast, ki se je prav tedaj skotalil proti vozu in pritiskal obe hčerki ob voz s tako silo, da bi se bile obe zadušili, če ne bi kmalu prišla pomoč. Oče sam namreč ni mogel od strani hrastovega debla, ki je tiščal zlasti mlajšo, 13-letno Milko čez prsi, da bi se bila zadušila v nekaj minutah. Slučajno mimoidoči Čermelj s Mirne je priskočil in pomagal očetu, da sta rešila najprej Milko. Starejša, 24-letna Pavla pa so rešili šele, ko so prišli pomagat ljudje iz Praprotnice. Starejša je dobila hude poškodbe v notranjosti, zlomljeni ima dve rebri in kost v levi nogi. Mlajša Milka pa ima spahnjeno levo roko in okrvavele oči od pritiska krvi. Obema je nudil prvo pomoč trebanjski zdravnik.

V pljanosti—uboj.— Na Brezovi rebri pri Semiču v Beli krajini so se zbrali ogljarji in popivali. Med pijanimi je prišlo do pretepa, v katerem je nekdo z nožem prerezal Antonu Mikliču iz Sp. Lazov žilo odvodnico na desnem stegnu, da je ranjen, oče petero otrok, na mestu izkrvavel in izdihnil. Poleg tega mu je zadal napadalec še eno težko rano v desno stran prs. Potem so se pretepači razbežali, morilec se je skrčil v gozdove, a so ga orožniki dobili in odgnali v zapor.

Louis Adamič dospel.— Ameriški pisatelj Louis Adamič, naš rojak, ki je zaslovel v USA zlasti z velikima deloma "Dinamit" in "Smeh v džungli," je s svojo gospo dospel v Slovenijo. Adamič je šel v Ameriko, ko mu je bilo 14 let, zdaj po 19 letih odsotnosti je spet prišel pogledat domov. Dospel je preko Trsta v Ljubljano 13. maja. Naslednjega dne se je že sestal z različni ljubljanskimi pisatelji in pesniki, ki so ga z veseljem pozdravili. Zvečer se je udeležil z gospo tudi simfonjskega koncerta, ki je tvoril višek slavnosti prvega slovenskega glasbenega festivala, ki se je vršil te dni. V nedeljo 15. maja je odšel z gospo v svojo rodno vas, kjer ima še starše ter štiri brate in pet sestra. Svidenja so bili seveda val veseli. Z nekaterimi brati in sestrami se je moral šele spoznati, ker so se rodili po njegovem odhodu v Ameriko. Gospa, ki je topot prvič v Evropi, je nad lepoto slovenske dežele vsa navdušena, še posebej pa ji je ugajalo v močevi rojstni vasi. V ponedeljek 16. maja sta v družbi Mileta Klopčiča obiskala tudi predstavo Puccinijeve opere "Turandot" v Narodnem gledališču, kamor jih je povabil upravnik gledališča, pesnik Oton Zupančič. Skrbno pripravljena, lepo inženirana, dovršeno odigrana in odpeta opera je pokazala obema gostoma, do kakšne stopnje se je povzpela naš najvišji glasbeni zavod, ki ga imamo Slovenci dobrih deset

let. Književniki ga bodo ta teden tudi oficijelno pozdravili na večeru, ki ga priredijo Adamiču. O Adamičevem obisku v Sloveniji pričobimo prihodnjič daljši dopis našega sodelavca Mileta Klopčiča.

Spet nesreča v Senovem.—V senovskem rudniku pri Rajhenburgu se stalno dogajajo nesreče, zaradi česar se javnost razburja ter val krivdo na rudniško upravo. Dne 11. maja se je spet nekdo ponesrečil. V šaht je padel rudar Sajočič iz Rožnega ter dobil hude poškodbe. Prepeljali so ga v bolnico.

Nesreča pri eksploziji.— V ljubljansko bolnico so pripeljali hudo ranjenega 36-letnega posestnika Antona Zupančiča iz Sela-Zumberka pri Novem mestu. Delal je na cesti ter baš hotel razstreliti nekaj skale. Tolkel je po vžigalni vžici, da bi jo presekali, pa je ob enem zanetil. Prišlo je do eksplozije, pri čemer je dobil Zupančič težke poškodbe na glavi in bo najbrž tudi ob vid.

V zapor.— V mariborske zapore so pripeljali celo vrsto a-retirancev, akupaj 13. Orožniki so jih prignali iz Prevalja in okolice. Obtoženi so protidržavne delovanja, kar je najbrž v zvezi s proslavami klerikalnega navidez-voditelja Antona Korčeca.

Požar v Ljubljani.— Na Poljanski cesti je pred dnevi izbruhnil požar v gospodarskem poslopiju posestnika Marinko. Takoj došli gasilci so požar lokalizirali, obvarovali sosedne stavbe, dočim je podstrešje gorečega poslopija zgorelo z veliko zalogo sene in orodja.

Samomer.— V Zgornji Kokri se je obesila 37-letna Katarina Peternel, logarjeva žena. Z močeno sta imela poprej posestvo bližnjemu italijanskemu meju, pa sta zaradi slabega položaja morala posestvo prodati. Zaradi boleznih je postala žena zadnje čase obupana in zmedena ter je izvršila samomer najbrž v obupanosti in zmedenosti.

Umrli so: V Ljubljani tovarnar Stane Jakša, v celjski bolnici Ivan Weissenbach, delavec sin iz Celja, 70-letni Jakob Mastek, občinski revč iz Jurkloštra, 38-letna Marija Mramor iz Konjice, pri Devici Mariji v Polju Marija Cerne, stara 84 let, v Rečici ob Savinji Alojz Vajd, v Litiji 80-letni Franc Koschel, poštni upravnik v pokoju.

Za morilci, ki so pred mesecem dni v Dražgošah ubili in oropali trgovko Lotričevno in nje hčer Genovefo, se zmerom ni nogenega sledu. Orošništvo in domačini preiskujejo zadevo ter zlasti iščejo zločince med ljudmi, ki so jim bile razmere pri Lotričevih znane. Morilci oz. morilec je moral namreč poznati razmere v hiši, v katero je udrl ter ropal. Kljub vestnemu sledovanju ni še nobenega sledu za njim. V Selški dolini se menja, da je kakih 100 let ni dogodil noben roparski umor, zato je prebivalstvo zelo razburjeno in preplašeno. Zgodaj hodijo spat in skrbno zaklepajo svoje hiše.

Dolga pravda.— Ze tretje leto se vleče pravda proti Antonu Pestotniku, posestniku v Pavlovčah v kamniški dolini. Te dni se je pravda z obtožbeno obzodbno zaključila. Pestotnik je bil obtožen, da je ukradel svojemu sosedu Rudolfu Hočevanju hranilno knjižico ljubljanske Mestne hranilnice ter od vložnih 16.000 Din dvignil 13.000 Din s ponarejenim podpisom Hočevanja. Obtoženi Pestotnik je bil pri prvi razpravi oproščen, višje sodišče pa je odredilo ponovno razpravo. Poleg raznih sumničej je sodišče v dokaz pozvalo tudi grafologa, ki je potrdil, da je podpis na potrdilu o prejemu denarja ponarenil prav Pestotnik. Za razpravo, ki se je vršila te dni, je sodišče poklicalo še enega grafologa, ki je prav tako trdil, da je pisava na potrdilu Pestotnikova. Pestotnik je tudi na tej razpravi odločno tajil krivdo, poudarjal, da je imel tedaj sam nekaj tisočakov v hranilnici in da ni bil v stiskah, o-pozarjal sodišče, da se je tedaj tudi oženil, česar ne bi storil, če bi se bil čutil krivega. Kljub vsemu temu pa je sodišče verje-

lo izjavam grafologov in indicom ter Pestotnika obsodilo na 7 mesecev strogega zaporja, v iz-rubo častnih pravic za 2 leti, povrnil pa mora seveda Hočevanju tudi tistih 13 tisočakov.

Kipar Bernekar umrl

Za kiparjem Gorjupom in pes-nico Jerajevo je šel zdaj tudi naš mojstrski kipar Franc Bernekar, star komaj 58 let. Z njim lega v grob naš najboljši kipar zadnjih let, o katerem pa je javnost vedela bolj malo. Vsi poznajo naj-lepši ljubljanski spomenik, spo-menik Primožu Trubarju v Ti-volju, za njegovega tvorca in njegov boj za obstoj pa so vede-li le redki.

Rodil se je leta 1874 v Lehe-nu pri Slovenjgradcu. Po dovr-šeni ljudski šoli je šel k podo-barju v Celje, odšel po svetu, se ustavil zdaj tu in zdaj spet dr-ugje ter povsod rezbaril. Napra-vil je mnogo umetno-obrtnih rez-barij, izdelal je več velikih po-dobarskih del — nato šele je leta 1896 stopil v obrtno šolo v Gradcu, odkoder je kmalu odšel v šolo na Dunaj. Do vojne je ži-vljal bedno življenje kiparja na Dunaju, šel potem v vojno, po vojni pa se je naselil v Ljublja-ni ter živitaril. Malo je imel na-ručil, alabo je živel. Šele zadnji dve leti je bil zaposlen kot po-godbeni profesor za kiparstvo na ljubljanski tehniški srednji šoli. Pred nekaj tednom se ga je lotila kuga, pridružil se je o-šen, areditev za zdravniško po-moč ni imel, hiral je pri nekem prijatelju, in ko so ga vendarle pripeljali v bolnico, je umrl.

Njegov najbolj znano delo je Trubarjev spomenik v Ljublja-ni in vodnjak av. Martina v Kra-nju. Bil je eden redkih sloven-skih kiparjev z velikim talentom, zapustil pa nam je le malo vzor-cov svoje umetnosti. V teh oknih naših razmerah ni imel dela. Narodna galerija je javila Ber-nekerjevo smrt z osmrtico, v kateri pravi: "... da je umrl dan-es umetnik, akademski kipar Franc Bernekar v 58. letu ži-vljenja, ki se mu je steklo, kakor mnogim tovarišem, v pomani-kanju in grenkosti."

Umrli je 16. maja.

Prvi slovenski glasbeni festival Ob 60-letnici ljubljanske Glas-bene matice so glasbeni zavodi v Ljubljani organizirali prvi slo-venski festival, ki naj bi s pre-gledom slovenskega glasbenega delovanja "pokažal", da je Ljub-ljana mesto glasbe in petja ter da smo Slovenci tudi v tem do-segli precejšnjo višino.

In organizirali so festival, fe-stival se je vršil skoro teden dni, vsak dan je bilo po nekaj prireditev, vse so bile dobro ob-liskane, vendar ne tako, kakor bi bilo pričakovati in kakor bi v drugih časih tudi bilo. Moralno pa je festival uspel popolnoma.

Kateri prireditve so se vršile na festivalu:

- 1) Najprej je priredila svoj koncertni večer šola Glasbene matice. Nastopili je mladinski zbor, orkester konservatorija in klavirni ansambel osmero in šestnajsteroročno;
- 2) Komorni večer moderne slovenske glasbe;
- 3) Veliki simfonjski in zbo-rovsko-instrumentalni koncert v veliki dvorani Union. Nastopili je mešani zbor Glasbene matice, nastopil je operni orkester po-množen z Orkestralnimi dru-štvom in konservatorijati, na-stopila sta dva solista. Tudi na tem koncertu so izvajali same slovenske skladbe, dve od teh napisani nakaš za ta namen (Bravničar in Škerjanc).

Srečanje z Louisom Adamičem

Ko smo ga čakali v kavarni, je prišel, kakor pač pride člo-vek, ki ima mnogo cest, mnogo sveta in mnogo morja za seboj. Z velikim, varnim, skoraj ne-kam zajemajočim korakom, vi-sok, raven, zdrav in rjav v ob-raz. In potem njegova sloven-ska beseda: nekam trda in od-sekana je, njegovi stavki se mu-koma prebijaajo do oblike—v Ameriki šestnajst let ni imel skoraj nobene prilike, da bi s kom izpregovoril slovensko be-sedo—toda njegov govor je bogat, človek bi slonel pri njem in bi poslušal, jasna misel podaja ro-ko jasni misli, a čudovitim notra-njim mirom, ki se je z mnogim trpljenjem in z marsikaterim tveganjem dokopal do njega, po-da svojo razumno, do dna premišljeno podobo današnjega sveta.

Iz Amerike je prišel, živ, res-ničen, cel American, Američani so zavolje svojega kratkovidne-ga pojmovanja evropskih zadev prišli na kontinentu do zelo ab-deritovega slovesa—Louis Ada-mič pa razpravlja o vsem a pre-senetljivim pomanjmanjem stvari, nič se mu ne zdi nevedno nje-gove pozornosti, nič se mu ne di-ta kaj majhno, da bi s svojega iz-rokega ameriškega vidika ironi-ziral, in z enako ljubeznijo pri-poveduje o svojih vtisih z Ljub-ljanskih ulic in razvija svojo prognozo o hitlerjanski Nemčiji. Človek, ki je šel skozi mno-ga viharje, najde svoj mir, in oko, ki je gledalo mnogo bede in groze tega sveta, se nazadnje lakri od čistega videnja in razu-mevalno dobrote.—Takšen je Louis Adamič, ki je po kakih d-vajsetih letih iz velikega sveta prišel na oblak v neznatno, ne-znano deželico v neznatno, ne-znano vas, iz katere je izšel.

Prav za prav so listi zadnji čas že parkrat pisali o Adamiču in njegovem življenju, pa sem ga vendarle naprosil za kratko pripoved o njegovi poti od ma-lega kmečkega fanta iz Grosup-ljega, od malega, padlega gimna-zista iz Ljubljane pa do podobe in imena, do katerega se je pre-bil v Ameriki. In je pripovedo-val:

Od doma so ga poslali v Ljub-ljanske šole, toda bolj kakor ur-nik in pouk ga je mamilo—bilo je kakoli dve, tri leta pred za-četkom vojne—tisto, akrito vre-nje med študenti v smeri jugo-slovenske ideje. V drugi ali v tretji šoli je padel in potem ga ni bilo več mogoče spraviti na-zaj. Oče ga je hotel spraviti v Marjanišče, Lobje pa je pobe-gnil od doma in se nekaj časa kar tako klatil po Dolenjskem, do-kljer ga glad ni spet prignal do domačih vrat. Oče je bil uvi-deven in mu je stavil na voljo, kakšno pot v življenje si hoče izbrati, in tako je v decembru 1913 odpotoval v Ameriko.

Imel je srečo, v New Yorku je pri Sakserju dobil službo, v ekapeditu "Glasna naroda" je list-vikal v ovitke, čez čas pa je ko-maj šestnajstleten—postal po-možni urednik. Potem je nastala vojna. "Glas naroda" se je od vsega početka zavzemal za idejo Jugoslavije, Adamič pa se je poleg tega z vso vnetostjo vr-gel na studij Wilsonovih idej ter je 1917 kot prostovoljec vstopil v ameriško armado: odločil se je, da nekaj malega tudi sam dopri-nese za preureditev sveta v smi-slu demokratičnih načel, ki jih

Ruski otroci korakajo pri pryomajskih demonstracijah v Moskvi.

je učil Wilson. Kot vojak je pre-potoval skoraj vse Zedinjene države, bil v Panamskem kana-lu, Venezueli, nato v Franciji na fronti. Ko je bil 1919 demobil-i-ziran, je ostal na cesti izgubljen, brez vsega. Delal je, karkoli mu je prišlo v roke, kopal je ceste, delal na polju, v tovarnah. Iz stiske in bede se je vrnil v ar-mado in poslali so ga v San Fran-cisco v Kalifornijo. Od tam je prišel s svojim polkom v Hono-lulu na Havajskih otokih in po-stal podčastnik (sergeant-ma-jor), nato pa s konjenico na Fi-lipinske otoke. Spotoma se je ustavil v Yokohami na Japon-skem. Plačo je imel razmeroma dobro in v tem času si je toliko prihranil, da se je lahko od ar-made odkupil. V Honolulu je bil za tamošnji angleški list svoj čas nekaj napisal, in ko je prišel v civil, mu je urednik ponudil službo. Toda že po par mesecih je službo pustil in šel v San Francisco (1922).

Tedaj je prišlo leto krize in bede. Potoval je na vzhod, pre-trempal je ves kontinent. Potem je šel za mornarja na neko lad-jo, ki je vozila med Severno in Južno Ameriko, nakar je dobil delo na ladji, ki ga je pripeljala v Los Angeles v južni Kalifor-niji (1923) in tu je ostal do 1929. Kopal je ceste, delal v pristani-šču, se udeleževal štrajkov in se tako iz neposredne bližine seznal z delavskimi razmerami in spoznal mentaliteto ameriškega delavca. Obenem je ves čas no-umorno študiral, čital Uptona Sinclairja in druge pisatelje ter si naročal tudi slovenskih in hr-vatskih knjig in časopisov iz Ljubljane. Začel je prevajati ter je iz slovenske književnosti (Cankarja, Kraigherja, Pughja, Kvedrovo) objavil 30 do 40 pre-vodov. Za prevod Hlapca Jer-neja je našel založnika na pri-poročilo Uptonu Sinclairja.

1926 je Adamič sam začel pi-sati članke in novele, in ko ga je 1928 glavni kritik Mencken spre-jel za sodelavca svoje revije, je bil led prav za prav že prebit. Zanimivo je, da je bila prva stvar, ki mu jo je Mencken ob-javil, razprava o tem, kako an-gleščina vpliva na slovenski je-zik v Ameriki. 1929 je Adamič dobil idejo za svoje prvo delo ve-rilikega koncepta—za "Dinamit." Zapustil je Kalifornijo in se pre-selil v New York, v središče vse-ga ameriškega književnega ži-vljenja. Toda dokler delo ni bilo dovršeno in dokler ni izšlo, je bilo treba prebiti še nekaj hudih časov krize in stradanja. Pisal je za razne liste, toda kot novi-nec v New Yorku je prejemal le-nizek honorar. 1931 je Dinamit

izšel—in je tudi v njegovem ži-vljenju učinkoval kot dinamit. Čez noč je Adamič postal slaven, stopil je v krog najodličnejših ameriških pisateljev, seznanil se je s Sinclairjem Lewisom, Dreis-erjem, Stobergom in celo vrsto drugih. Zveza ameriških javnih knjižnic je Dinamit navedla v svojem seznamu petdesetih naj-boljših ameriških knjig iz leta 1931. In Adamič je v priznanje za svoje delo prejel eno Guggen-beinovih nagrad, ki se vsako le-to podeljuje šestim ameriškim pisateljem iz fonda \$4.000.000 dolarjev, ki ga je ustanovil libe-ralen, za literaturo navdušen ameriški kapitalist.

Tako je potekalo, tako poteka življenje človeka, ki je prišel iz akoro najmanjšega naroda na svetu v deželo največjega razma-ha, največje aktivnosti in naj-večjega kaosa in ki je zrasel, da danes lahko med prvimi po-maga oblikovati in se boriti za rešitev iz tega kaosa. Amerika je čudovita dežela, pripoveduje Adamič. Zemlja je krasna, ljudje so sijajni. Toda sistem je slab. Petnajst milijonov ljudi je brez posla. Samo v New Yorku strada 260.000 duš. In takšnih razmerah za čisto poezi-jo v smislu klasičkov ni ne časa ne prostora. Današnja ameri-ška literatura je lahko samo pro-test, samo iskanje realitve.

Ime Louis Adamič bo v zgo-dovini na svetem mestu ostalo zabeleženo med imeni onih, ki so svetu z uporno voljo kopali cesto do rešitve.

Frigid.

Novo gibanje med za-družniki

Ustanoviti nameravajo posojilni sklad potem centraliziranja združnih rezerv

Fitchburg, Mass. — (FT) — Na letni seji Zadrugne lige vzhodnih držav je bil odobren načrt za ojačanje kreditnega sistema zadrug. Delegete so se srezali za ustanovitev central-nega sklada vseh pridruženih zadrug, iz katerega bodo v slu-čaju nujne potrebe zadrug pre-jemala posojila.

Posojilni sklar ali "pool" bo ustanovljen s tem, da bodo za-druge vlagale v njega svoje re-zerve ali del istih, denar pa bo vložen na tako banko, ki bo dala zadostne garancije. V službuju potrebe se bo zadruga obrnila na upravo centralnega sklada in bo dobila posojilo.

Potrebno za tak sklad nare-kuje politika bankirjev, s ka-tero so ustvarili kreditno krizo. Zadrugne te krize danes sicer še ne občutijo, vsaj ne toliko kot privatni podjetniki in trgovci, ki čisto ne morejo dobiti po-sojil za financiranje obratov. De-legete pa so bili mnenja, da se je bolje zavarovati pred kredit-no krizo, dokler je čas.

Sklad bo ustanovljen po na-činu kreditnega sklada stano-valskih zadrugarjev, ki žive v Amalgamated Cooperative Ap-partments v New Yorku, kate-je zgradila krojaška unija. Za svojo potrebo so ti zadruga-ri ustanovili lastno hranilni-co in posojilnico, ki se je izka-zala za dobro in uspešno usta-novo. Zadrugna liga vzhodnih držav bo ta sistem prikojila za svoje potrebe in ga raztegnila na ves teritorij.

Zadrugarji tudi upajo, da bo ta korak vodil k ustanovitvi lastne zadrugne banke. Sprej-e-mali bodo tako tudi hranil-ne vloge posameznikov in v slu-čaju potrebe jim bodo dajali po-

Primerake novice

Prebivalstvo gorilke pokrajine "Gazetta Ufficiale" je priob-čila šele sedaj rezultate lanske-ga ljudskega štetja. V gorilki pokrajini je bilo na dan ljudske-ga štetja pristojnih (prvo šte-vilo) in navzočih (drugo števi-lo) v občinah prebivalcev:

Ajdovščina 6811-6512, Bre-ginji 2893-1987, Kai 2433-2177, Kanal 4368-4117, Kobariš 6420-7160, Kopriva 4364-4365, Dobro-va 2137-2099, Črniče 2916-2842, Čepovan 3025-3030, Cerklje 7408-7624, Komen 5169-4819, Krmin 7569-8227, Dolenje 3458-3403, Fara 2191-2091, Grza 3073-2976, Gorica 50.745-49239, Grahovo 3813-3722, Gradlika 5326-5200, Idrija 10.604-10.623, Mariano 1791-1740, Miren 2877-2831, Or-til vrh 3135-3098, Dornberg 4491-4213, Opatje selo 2362-2329, Bo-vec 4366-4731, Renče 3443-3243, Ribember 3708-3486, Romana 4371-4213, Zagorje 2205-2131, Anhovo 2365-2361, Sempas 2897-2797, Stanjel 2080-1995, Kojsko 5908-5906, Sv. Križ 3194-2997, Sv. Lucija 5433-5385, St. Vid 3578-2547, Soba 1078-1012, Tr-novo 1484-1385, Tominca 1577-1420, Tolmin 6700-6664, Vipava 5770-5737, Col 2034-2010.

Skupno pristojnih 210.441, na-vzočih 205.823.

Drage cigare in cigarete

Dne 14. marca t. l. so prišli finančni stražniki ob črnovrški meji 40-letnega Jakoba Logarja iz Hoterdolca v Jugoslaviji. Pri njem so našli tri cigare in 53 ci-garet. Odpeljali so ga v gorilke zapore, kjer je čakal na razpra-vo do 23. aprila. Obsojen je bil na globo 350 lir, ki pa je še po-ravnana s preiskovalnim zaporom. Zato je bil Logar takoj iz-puščen na svobodo.

Poroke v Gorici

Poročili so se: mizar Alojzij Srebrnič s Valentino Širokovo, posestnik Josip Komavli s Fran-jom Velikonjo in mehanik F. Mervie z Bernardino Črnelgojevo.

Tržaški tramvaj v krizi

Dne 4. maja je bila izvedena redukcija tramvajске službe v Trstu. Deveta proga je popol-noma opuščena, na drugi, tretji in četrti pa vozijo znatno skre-eno, na drugi je ukinjen promet od Bosketa do Sv. Ivana.

Ako se pregledajo podatki o porabi tramvajске službe, da so najbolj obiskane proge, ki vodijo iz ljudskih okrajev v pristanisce ali v ladjedelnice. Umevno, da je vedno manj prometa na teh progah, ako pada delo v pristaniscu in v ladjedelnih. Mestno tramvajsko vodstvo je sklenilo redukcijo voznice, da omeji stroške, ki so grozili, da preokrajajo inkaso. Koncem ok-tobra 1930 so že beležili 626 ti-soč 988 voznih listov manj v pri-meri s prejšnjo enako dobo. Pre-jemkov je bilo v prvih desetih mesecih 1930 15 milijonov in 114.600 lir, lani v enaki dobi pa 1.238.200 lir manj.

Tramvaj je vozil zadnje čase na nekaterih progah zelo poč-saj, uslužbeni so rekli, da ni električnega toka. Tudi ni bilo nobenega reda glede dovoza in odvosa na postajah. Motorni material je večinoma že zasta-rel.

Razmere v Trstu se izpremi-njajo nepretrgoma na slabše in kriza tramvajске je nov dokaz o rapidnem gospodarskem propa-danju "odrobnega" mesta.

sojila — kot zadrugam. In ka-dar bodo razmere ugodne, na-meravajo ustanoviti pa lastno zadrugno banko.

Norman Thomas (desno) in James H. Maurer (levo), kandidata za predsednika in podpredsednika na letni seji zadrugne lige.

Ivan Jontes:

POTRES

Iz kronike velike krize

Zidar je zamahnil z roko: "Ni vredno govoriti, sam si lahko misli, kako stvar stoji... Ožmo te otroci do kosti, ko je izteča iz tebe slehna kaplja krvi, se pa vsaj nate najbolj črna nevalečnost in prezir. Je že tako, zlodej vzemi vas skupaj!... Kako pa pri vas? Mogoče vas pridem v kratkem pogledat. Na, le pij, Globokar, ne bo nama še zmanjkalo pijače. Drugi ne pridejo pit, bova pa midva pila..."

Kmalu po Globokarjevem odhodu je prišla k Zidaru Katra. Ona edina je še prihajala k njemu. Vse druge odjemalce je bil izgubil. Drug za drugim so ga bili zapustili in vsak je pustil pri njem nekaj "krede". Nekateri so izostali, ker niso imeli denarja za pijačo, drugi zaradi Zidarjeve ljubosumne žene. Ker so prihajale k Zidaru tudi ženske, je začela mučiti Marjeta huda ljubosumnost in večkrat je prišlo do podobnih mučnih prizorov, kakršni se je odigral tudi tega dne v Zidarjevi "pivski sobi".

Ko je prišla Katra k njemu, je bil Zidar že pijan. Katre se je zelo razveselil ter ji brž nalil kozareček žganja.

"Enega bom spila, dalj se ne utegnem zadrževati pri tebi," je menila Katra ter zvrnila kozareček. "Nu, pa nalij še enega, potem moram domov. Večerjo bo treba pripraviti, moje punce bodo kmalu doma in večerja mora biti pripravljena do tedaj."

"Pa bi ostala malo dalj pri meni; tako dolgočasno mi je samemu. Drugih tako ni več k meni. Ti edina še prideš včasih..."

"Drugič, John, zdaj res ne utegnem," je odvrnila Katra ter se odpravila proti vratom.

Tedaj je vstopila Marjeta, Zidarjeva žena, katere ljubosumne oči so opazile skozi okno Katro, ko je zavila v trgovino, premerila je Katro s strupenim pogledom ter ježno zahtevala:

"Kaj pa ti zopet lažeš tukaj?"

Odkar je bil Zidar v prepovedanem poslu, je Marjeta nešteto krat izbruhnila v ljubosumni jezi; večkrat je grdo ozmerjala ženske, ki so z molki prihajale k Zidaru in povedali smo že, da je mnogo gostov zaradi tega izostalo za zmerom. V vsaki ženski, katere je prestopila prag Zidarjeve pivske sobe, je Marjeta videla tekmovalko. Z možem sta se zaradi tega večkrat arditno sporekla in ob takih prilikah je navadno nazadnje začelo padati po njenem hrbtu. Spametovalo je to ni.

"Kaj pa ti briga, baba prismojena!" se je zadržal na njo Zidar. "V kuhinjo se poberi, zdaj ga zopet!"

"O, kakopak, mene ne sme nič brigati, če se moj mož peča z ničvrednimi babnicami! — O seveda, nič me ne briga! — In tudi vprašati ga ne smem, kaj počne pri njem... Seve, saj to ni potrebno, saj vem, kaj počnejo pri tebi takele prasice!"

"Baba, molči, če ne...!" Zidar je planil na noge ter dvignil pest.

Katra je strupeno pogledala Marjeto ter se izgubila ven; ni ji bilo do tega, da bi zopet bila priča divjemu prepiru med ljubosumno ženo in njenim možem.

Marjeta je ježno zajokala.

"Molči, seveda, molči! Resnica te skeli v oči, kakopak... Pa ne bom molčala, da veš, hudobec stari! Kričala bom, tako kričala, da bodo vsi sosede lahko čuli, kakšen prasec je moj mož! Sram te bodi! Lep zakonski mož si, ki se peča z vsako kuzlo!"

Zidaru je polna poslednja trohica potrpežljivosti, nezaluzeni očrtki (kajti Marjetina ljubosumnost ni bila upravičena, mož se ni bil

pregrešil zoper zakonsko zvestobo) so vzbudili v njem strašen srd, ki mu je dal odduška v fizičnem izbruhu nasilja. Težka pest je tresla Marjeto v obraz, potem na glavo, na hrbet — mož ni gledal, kam pada, samo udarjal in bil je po ljubosumni ženi.

"Na, hudič nori, in še to, in še to!..." Marjeta je bila vesela, ko se ji je končno posrečilo uiti razjarjenemu možu. Za zaklenjenimi vrati je trepetala in ječala: "Ubil me bo, hudič, ubil!"

Johnny, ki je baš tedaj prišel domov in takoj uganil, kaj se je zgodilo, je mrko pogledal predse v tla ter sovražno stisnil akozi zobe: "Ubiti bi ga bilo treba, hudiča norega!"

Ne mati niti sin nista pomislila, da sta v precejšnji meri tudi ona dva kriva, da je Zidar postal takšen. Če bi mu bila stala ob strani, ki ga je sila razmer začela pritiskati ob tla, bi bilo bolje tako za njega kot za vso družino. Toda nihče izmed Zidarjevih ni razumel, da je mož hotel dobro predvsem svojim, da pa se ni mogel uspešno upirati strašni sili pogubnih razmer, ki so ga tirale navzdol kakor množico drugih. To je škodovalo vsem.

Zidar, ki ga je kuhala strašna jeza in ga žgal v prsih in glavi vitriol obupa, je medtem sedel pri mizi v svoji nekdanji dobro oblikovani pivski sobi ter mračno ogledoval samokres, ki ga je držal v roki.

"Najboljše napravim, če se jim spravim izpod nog... Saj ni več mogoče prestatati... Hudič! — pritisnem in končano bo..."

Kljuka v vratih se je obrnila in Zidar je naglo skril orožje. Skozi vrata je prišel mali Filip ter začuden obstal. Izraz očetovega obraza ga je bil preplašil. Tako blede je bil očetov obraz in tako čudno mu je gorelo v očesnih kotanjah.

"Ata, kaj ti je, tako čudno gledaš? Ali si bolan?"

Zidar se je stresnil in ušel mu je težki vzdih: "Bolam, sinko, bolam... Kje si pa bil, Filip? Ste igrali žogo?"

V sebi pa je pomislil: "Ta je še moj, drugi niso več moji, so vsi proti meni in mi želijo zlo, nemara tudi pogin..."

Vendar se je ob pogledu na svojega najmlajšega otroka nekam potolažil in ko je Filip zopet odšel ven, igrati žogo, ni več izvelel samokresa iz predala.

Toda napil se je vseeno do nezvesti.

XII.

Poleti so se nasprotstva v Zidarjevi rodbini poglobila za nekaj časa. To je bilo takrat, ko se je moral zagovarjati pred poroto Johnny. Fant je v družbi z dvema tovarišema vplomil ponoči v neko trgovino. Policijski oddelek je vplomile zasledil baš v trenutku, ko so bili že pripravljani na pobeg. Toda mladenič se niso mislili podati ter so začeli bežati. Tedaj so v rokah policajev zagoreli revolverji; v noč je odjeknilo več strel, ki so postali usodni za Johnnyjeve tovariše. Eden je obležal mrtev na cesti, drugi nevarno ranjen in so ga prepeljali v bolnico, kjer je uro pozneje izdihnil. Johnny je srečno ušel, toda s tem mu ni bilo pomagano. Umirajoči tovariš ga je tik pred smrtjo izdal in komaj je dobro za zmerom zatisnil oči, že je bil Johnny v pesteh policajev.

Zidarjeve je zadelo kot strela z jasnega. Tega pač niso pričakovali. Johnny je bil res precej samosvoji, predzen in glave polne raznih muh, toda nihče ni niti v sanjah pričakoval, da bo zašel na zločinako pot. Toda zgodilo se je.

(Dalje prihodnjik.)

druga. Pa še tistega ni moči videti, saj je vse polpo vozov naokoli."

"Zdaj tudi perilo velja nekaj denarja," sem dejal.

Zamahnil je z roko.

"Kaj bi tisto!" je odvrnil in odšel. Z njim je v temi izginila tudi rdeča pika cigarete.

Popravil sem si na rami jermen težke in velike puške, pa je bilo še vedno neudobno, žulilo mi je ključnico in roka mi je otekla.

Velika jesenska ozvezdja so se počasi in plavno pomikala po nebu. Pet ogenjkov. Kasijope je se je dvigalo vedno višje in kmalu so mi stali prav nad glavo; Veliki Medved je odhajal na desno, se spuščal nizdol, potem spet kvišku in se s svojimi krajnimi, široko vsakebi stoječimi zvezdami skoraj dotaknil temne zemlje. Rimska cesta je postala blede, prozorna in malone nevidna. Jupiter se je dvignil visoko nad morje in se kakor majhna luna v srebrno-mlečnem dolgem stebru, segajočem od obzorja pa prav do obrežja, odražal v vodi. Drevje in trava, nič se ni ganilo, vse je bilo črno, nepremično. Električna žarnica nad vrati je pod barvanim pločevinastim obodom gorela z rdečim, pojemajočim svetlom. Zid, motokicelji in zemlja, vse kar je razsvetljevalo, vse je bilo tako nekako ponarejeno, mrtvo.

Spet sem se zamislil.

Zdaj nisem mislil več na svojo ljubezen, tudi na svojo srečo nisem mislil, marveč o sebi sem premišljeval in o njej in zdelo se mi, da stojim pred menoj taka, kakršna sem videl pred nekaj dnevi. Takrat je sedela poleg mene na stepnem gričku, obrnjena z obrazom proti zahajajočemu soncu. Za njo je ležala poslednja postaja dačnega tramvaja. Od morja sem je vel močan in svež jesenski veter.

Zeblo jo je. Z rokami, golimi do komolcev, je objela kolena, se aklonila naprej, napol zamislila in skozi priprte, goste trepalnice zrla v sonce. Njena bela obleka je vihrala v vetriču ko zastava, nežne sapice so božale njene kodre, ki so padali na tilnik. Ušesa so ji gledala izpod svilene, sinje rute, pokrite z rjavimi trikotniki. Sonce je stalo že prav nizko in njegovi rožnati žarki so laskavo in nežno zlatili tanke, mehke dlavice na njenih zagorelih rokah. Veter je vel med suhih, rjavimi bilkami. Dejala je: "Glejte, morje je kakor žametno. Zdi se mi, da bi ostala sled, če bi s prtom pogladila po njem. Ali ni tako?"

"Da, seveda je," sem odvrnil in raztreseno premišljeval o nečem drugem. Potem je anela ruto z glave in mi z njo pokrila lice. Ruta je zavela v vetru, skozi njeno svetlo, sinjo sviljo je bilo videti vse lisasto in žarko: zahajajoče sonce, stropa, prah in mali avtomobil, ki je drvel po cesti. Ruta je dehtela po nečem lepem in vznemirajočem. Najbrže po njenih lasih. "Čudovito," sem dejal. Potegnila mi je ruto z obraza, pred očmi pa so mi še dolgo plavale sinje lise z rjavimi trikotniki. Če sem zamisljal, so lise namah postale rjave in trikotniki sinji...

Rad bi jo kmalu spet videl. Veter je zavel ostreje in hladneje, noč je zadržela z vsemi svojimi ozvezdji in se pričela prelivali v jutro. Mračneje je gorela svetiljka nad vrati. Zid, ki ga je razsvetljevalo, je postajal vse bolj in bolj mrtev. Drobne zvezde so se pričele tati, ostale so samo še največje in najsvetlejša. Pod Jupiterom,

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in tajnicam se nanašajo, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članice, naslove novih članov, ter imena in naslove odstotnih, črtanih in izobčenih članov upravnštva Prosvete, da se lahko točno uredi imenik za pošiljanje Prosvete. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku, ostanejo tam v arhivu in jih upravnštvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na našo zbirko pripravljene listine vse naslove upravnštva Prosvete posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravnštvo upravnštva apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.

Philip Godina, upravitelj.

prav nad tistim mestom, nad katerim je bil on sam vzel, se je pojavila nova, velika, hladna in jasna zvezda: kakor da bi jo bil Jupiter na niti privlekel za seboj iz morja. Nova zvezda je v vodi zarisala nov mlečno-srebrn steber. "Jutranjica," sem pomislil in namah sem zaželel spati. Trepalnice so mi postale težke, vlekle so nizdol, telo je objela sladka utrujenost, misli so se mi spletale med seboj. Stopil sem k motokicliju in zraven njega sedel na tla. Trudil sem se, da ne bi zaspal, nejasno sem videl kako je nad morjem raste svetel pramen, kako je morje postajalo temno in sinje, kako je pričelo žumeti v zelenem vejevju.

Potem sem začutil močan sunek in bilo mi je, kakor da bi nekdo potegnil skozi moj mozeg nekaj rdečih, zvenceh niti. Zbudil sem se in zaslišal močan žvižg. "Najbrže se je pri Krejdiču kaj zgodilo," sem pomislil, zgrabil mimogrede puško in planil k vratom. Bilo je že svetlo in po zraku se je širil vonj po jutranjem prahu in po rosi. Kri mi je šinila v roke in v glavo, noge so postale krepkejša in hitrejša. Stel sem ven in pogledal po ulici v tisto smer, kjer je bila Krejdičeva postojanka. Pam so se nehale dače in zanjmi mi se je pričel položiti ilovnat breg. Sprva ni bilo nikogar, potem pa sem začel korake in Krejdičev glas:

"Stoji! Stoji!"

Stekel sem za krikom proti bregu. Nad bregom se je pokazala nizka, razcapana in smešana postava človeka z ogromno culo. Mož je skril glavo med rame, culo je nesel pred seboj v rokah in na vso moč bežal. Za njim je drvel Krejdič s karabinco in kričal:

"Stoji! Stoji!"

Mož s culo je pribežal do brega in potem pričel teči po klancu navzdol. Tat je bil komaj pet in dvajset korakov od mene, torej tako blizu, da sem jasno razločil njegovo umazano in toplo idiotsko lice z nizkim čelom.

"Stoji!" sem zdaj zakričal tudi jaz.

Niti ozri se ni in bežal dalje. Mahoma se je v meni nekaj zgodilo. Kri mi je hušnila od arca k nogam, glava je postala hladna, ledena, in začutil sem, kako sem pobledel od sovraštva do tega, po kaj je bežečega človeka.

"A, mrcina!" sem zakričal in pomeril. Počasi, ne da bi se mi posebno mudilo, — kar je bilo še dobro, — sem vzel na muho begunčev bok in pričel računati, koliko moram vzeti naprej, da ne bom zgrešil. Tat se mi je zdaj še bolj približal. "Gotovo," sem pomislil, močnejše pritnil kopto k rami, naslonil nanj še glavo, da bi bil tako kos silnemu sunku, ki ga naj bi v naslednjem trenutku povzročil strel.

Ne da bi ga spustil z muhe sem meril in sprožil. Zatvarač je topo in kovinsko zahrešal in tisto sekundo sem se spomnil, da sem pozabil nabiti puško, preden sem bil odšel na stražo. Ko sem jo odložil, me je tat najbrže ugledal, se hotel obrniti, pa se je spotaknil in se s culo vred zakotalil navzdol. S Krejdičem sva z dveh strani pritekala k njemu in ga zgrabila.

Kmalu nato so na najine živige pritekli še drugi stražarji. Dobro se še spominjam, kako so tatu potegnili roke nazaj na hrbet in kako ga je Krejdič dvakrat udaril s pestjo po koščem licu in dejal:

"Aha, pasji sin! Ti boš kradel, mi bomo pa zate odgovarjali! Ustreliti bi te bilo treba kakor psa!"

Gledal sem njegovo majhno, razcapano postavo, boste noge s črnimi nohti, nagubano čelo, od strahu zožene oči, od mraza višnjeva usta in pri arcu mi je postalo tako nekam čudno. Mahoma sem si predstavljaj, kaj bi bilo, če bi bil nabil puško, ko sem šel na stražo. Prav gotovo bi ga bil ubil. In zdaj bi ležal vznak poleg te umazane cule s perilom, na tilniku bi imel majhno, črno luknjico in na zemlji okoli njega bi stala mlaka krvi. Roke in noge bi počasi bledele, sinele in postajale mrzle, trde... Bil bi kakor tisti vojak, ki je v Rumuniji 11. julija 1917 pred mojimi očmi padel pod višino 1001.

Solnce je stalo že visoko in morje je pod njim gorelo v rožnati srebrnici. Skladišča, vrtovi, dače, vse se je prelivalo v toplih barvah človeškega telesa, na

zemlji pa so ležale dolge, vlažne in mrzle sence. Drgetal sem in nisem vedel, čemu drgetam — od mraza ali od česa drugega. (Iz rušine B. Zihel.)

"Tole vaše sredstvo za shujšanje ni nič prida," je dejala nejevoljna gospa, ko je stopila v lekarno.

"Kako to mislite?" je vprašal lekarnar.

"Štiri tedne si že mažem noge s to mažo, pa niso še nič manjše".

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (May 31, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen valed napakega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Upravištvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prijete eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anasmentu \$1.20 za tednik, se jim to prijete k naročnini. Mi prijete enega, dva ali tri člane iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. drlivo in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in.....4.80	1 tednik in.....6.30
2 tednika in.....3.60	2 tednika in.....5.10
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....3.90

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vsote denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in ho zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvo lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnštvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto \$.....

Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....

Ime.....Čl. društva št.....